

Utbildningsutskottets yttrande 2024/25:UbU2y

Uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet beslutade den 12 september 2024 att ge övriga utskott tillfälle att senast den 7 november 2024 yttra sig över de iakttagelser om riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen som konstitutionsutskottet har redovisat i en promemoria.

Konstitutionsutskottets uppföljning omfattar de subsidiaritetsprövningar som genomfördes i riksdagen, dvs. ledde till beslut antingen i ett utskott eller i kammaren, under tiden den 1 januari–31 december 2023. Även det samlade utfallet av tidigare subsidiaritetsprövningar uppmärksammas i uppföljningen.

Utbildningsutskottet redovisar i yttrandet sina kommentarer och bedömningar med anledning av konstitutionsutskottets frågor och iakttagelser.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Konstitutionsutskottet beslutade den 12 september 2024 att ge övriga utskott tillfälle att senast den 7 november 2024 yttra sig över de iakttagelser om riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen som konstitutionsutskottet har redovisat i en promemoria.

Konstitutionsutskottets uppföljning omfattar de subsidiaritetsprövningar som genomfördes i riksdagen, dvs. ledde till beslut antingen i ett utskott eller i kammaren, under tiden den 1 januari–31 december 2023. Även det samlade utfallet av tidigare subsidiaritetsprövningar uppmärksammas i uppföljningen. Subsidiaritetsprövningar som inleddes under hösten 2023 men avslutades först under våren 2024 ingår inte utan tas i stället upp vid nästa uppföljning.

Utbildningsutskottet subsidiaritetsprövade två utkast till lagstiftningsakter under 2023.

Bakgrund

Subsidiaritetsprövning

Lissabonfördraget trädde i kraft den 1 december 2009. Sedan dess har riksdagen enligt 9 kap. 20 § andra stycket riksdagsordningen (RO) i uppgift att pröva om ett utkast till en av unionens lagstiftningsakter strider mot subsidiaritetsprincipen. Prövningen utförs av utskotten i riksdagen. Konstitutionsutskottet ska därutöver enligt 7 kap. 8 § andra stycket RO följa tillämpningen i riksdagen av subsidiaritetsprincipen och en gång om året meddela kammaren sina iakttagelser. Utskottet meddelar kammaren sina iakttagelser genom ett betänkande (KU5).

Konstitutionsutskottets promemoria

Konstitutionsutskottet har i en promemoria daterad den 12 september 2024 redogjort för de subsidiaritetsprövningar som genomfördes i riksdagen under 2023. Av promemorian framgår det att utbildningsutskottet prövade följande två utkast till lagstiftningsakter under 2023:

- Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om ändring av beslut (EU) 2017/1324 vad gäller unionens fortsatta deltagande i partnerskapet för forskning och innovation i Medelhavsområdet (Prima) inom ramen för Horisont Europa (COM(2023) 359).
- Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring och rättelse av direktiv 2005/36/EG vad gäller erkännande av yrkeskvalifikationer för sjuksköterskor med ansvar för allmän hälso- och sjukvård som utbildats i Rumänien (COM(2023) 502).

Utskottet ansåg att utkastet inte stred mot subsidiaritetsprincipen, vilket meddelades kammaren genom protokollsutdrag. Konstitutionsutskottet har i uppföljningen av 2023 års subsidiaritetsprövningar beslutat att efterfråga övriga utskotts eventuella kommentarer till och bedömningar av de iakttagelser som översänts till utskotten i den nämnda promemorian. Konstitutionsutskottet önskar särskilt

1. en kommentar till det samlade utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar på olika politikområden sedan Lissabonfördraget trädde i kraft, både generellt och när det gäller de motiverade yttranden som utskottet lämnat
2. en samlad bedömning av dels i vilken utsträckning utrymmet för nationella åtgärder på olika politikområden inom utskottets beredningsområde minskat till följd av utkast till lagstiftningsakter från EU som subsidiaritetsprövats av utskottet sedan Lissabonfördraget trädde i kraft, dels hur den sammantagna utvecklingen på olika politikområden förhåller sig till upprätthållandet av subsidiaritetsprincipen
3. en kommentar till kommissionens motiveringar när det gäller subsidiaritetsprincipen
4. kommentarer om i vilken utsträckning utskottet använder sig av Ipex (Interparliamentary EU information exchange) och kontakter med riksdagens representant vid EU:s institutioner eller om utskottet haft några kontakter med sina motsvarigheter i andra nationella parlament för att hämta in och lämna ut information
5. kommentarer i övrigt om hur utskottet anser att subsidiaritetsprövningarna fungerar och eventuella förslag eller önskemål till förbättringar.

Utskottets ställningstagande

Utskottet redogör nedan för sina kommentarer och bedömningar under ett antal underrubriker som motsvarar konstitutionsutskottets frågor. Utskottet gör inga nya bedömningar i årets uppföljning jämfört med förra året (se 2023/24:UbU1y). Utskottets uppfattning är liksom tidigare att behandlingen av subsidiaritetsärenden i huvudsak fungerat väl, men att tidigare och mer detaljerad information från kommissionen om dess planering för enskilda lagstiftningsförslag skulle förbättra möjligheten till planering av arbetet med subsidiaritetsärenden.

Det samlade utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar på olika politikområden sedan Lissabonfördraget trädde i kraft, både generellt och när det gäller de motiverade yttranden som utskottet lämnat

Sedan Lissabonfördraget trädde i kraft den 1 december 2009–31 december 2023 har utbildningsutskottet subsidiaritetsprövat 29 utkast till lagstiftningsakter, varav det första prövades 2011. Tolv av utkasten gällde forskning och teknisk utveckling och åtta gällde industripolitik. Därutöver gällde fem utkast utbildning. Tre utkast rörde rymdpolitik. Tre utkast gällde fri rörlighet för arbetstagare och lika många gällde etableringsrätt. Ytterligare tre utkast gällde fri rörlighet för tjänster. Därutöver grundade sig två utkast på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden. Två utkast gällde sysselsättning. Vissa av utkasten under perioden berörde flera politikområden. Utbildningsutskottet har inte lämnat några motiverade yttranden sedan Lissabonfördraget trädde i kraft.

En samlad bedömning av dels i vilken utsträckning utrymmet för nationella åtgärder på olika politikområden inom utskottets beredningsområde minskat till följd av EU-förslag som subsidiaritetsprövats, dels hur den sammantagna utvecklingen på olika politikområden förhåller sig till upprätthållandet av subsidiaritetsprincipen

Mot bakgrund av utskottets förhållandevis få subsidiaritetsärenden som samtidigt är fördelade på ett relativt stort antal politikområden (se konstitutionsutskottets promemoria), varav ett politikområde – utbildning – inte får harmoniseras, kan utskottet inte dra några mer övergripande slutsatser på det sätt som efterfrågas i punkt 2.

Kommissionens motiveringar när det gäller subsidiaritetsprincipen

I de förslag till lagstiftningsakter som utskottet subsidiaritetsprövade under 2023 bedömer utskottet att kommissionen lämnade tillräckliga motiveringar när det gäller subsidiaritetsprincipen.

I vilken utsträckning utskottet hämtar in information från Ipex, riksdagens representant vid EU:s institutioner eller motsvarigheter i andra nationella parlament

När utskottet genomförde subsidiaritetsprövningar uppföljningsåret 2023 hämtade utskottet information om andra parlaments behandling av utkasten till lagstiftningsakter från webbplatsen Ipex (Interparliamentary EU information exchange). Utskottet fann informationen på webbplatsen av liten eller ingen relevans för behandlingen av utkasten. Den löpande rapporteringen från

riksdagens representant vid EU:s institutioner utgör ett värdefullt kunskapsunderlag. Representanten kontaktas i övrigt när det bedöms relevant. Utskottet har hittills inte sett något behov av att hämta in information från andra nationella parlament före prövningarna.

Stockholm den 5 november 2024

På utbildningsutskottets vägnar

Fredrik Malm

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Malm (L), Åsa Westlund (S), Patrick Reslow (SD), Robert Stenkvist (SD), Caroline Helmersson Olsson (S), Oskar Svärd (M), Mats Wiking (S), Jörgen Grubb (SD), Marie-Louise Hänel Sandström (M), Daniel Riazat (V), Mathias Bengtsson (KD), Niels Paarup-Petersen (C), Anders Alftberg (SD), Camilla Hansén (MP), Rose-Marie Carlsson (S), Oliver Rosengren (M) och Niklas Sigvardsson (S).